

У сукупності всі ці інструменти створюють умови для того, щоб майбутні керівники ЗЗСО набули цілісного досвіду самоменеджменту й змогли застосовувати його у своїй подальшій діяльності.

Як бачимо, самоменеджмент майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти є необхідною умовою їхнього професійного становлення та особистісного розвитку. Він забезпечує здатність ефективно організовувати освітній процес, впроваджувати інновації, працювати з колективом і мотивувати його до змін.

Перспективи розвитку пов'язані з інтеграцією самоменеджменту у програми підготовки та перепідготовки управлінських кадрів освіти, використанням цифрових технологій та розвитком soft skills. Це дозволить сформувати нове покоління освітніх лідерів, здатних забезпечити якісну трансформацію шкільної освіти в Україні.

Література

1. Андрущенко, В., 2021, Філософія освіти в умовах глобалізації, Київ : Либідь, 352
2. Бех, І., 2018, Особистісно орієнтоване виховання: сучасні тенденції, Київ, Академвидав, 288.
3. Гончаренко, С. 2017, Педагогічний менеджмент : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 312.
4. Drucker, P., 2006, The effective executive: the definitive guide to getting the right things done, New York, HarperCollins, 174.
5. Covey, S., 2020, 7 звичок надзвичайно ефективних людей, Київ, КМ-Букс, 384.
6. Приходькіна, Н., 2020, Самоменеджмент у професійній діяльності майбутніх педагогів, Педагогічний дискурс, 28, 45–50.
7. Fullan, M., 2019, Leading in a culture of change, San Francisco: Jossey-Bass, 240.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ ТА ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ЗАКЛАДОМ: ВЗАЄМОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Шолох О. А.

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

E-mail: osholoh72@gmail.com

***Анотація.** В статті висвітлено основні аспекти розвитку професійної компетентності менеджера-керівника закладу освіти, визначення ключових компетенцій, а також обґрунтування важливості цих*

компетенцій для ефективного управління освітнім закладом. Акцентовано увагу на розвитку професійної компетентності менеджера освіти та ефективного управлінні освітнім закладом, як інтеграційних процесах. У статті досліджується взаємозв'язок та взаємоінтеграційні процеси між розвитком професійної компетентності менеджера освіти й ефективним управлінням освітнім закладом. Аналізуються ключові аспекти професійної компетентності менеджера (стратегічне мислення, лідерство, фінансова грамотність, цифрові навички) та їхній вплив на управлінські процеси. Обґрунтовується, що інвестиції у професійний розвиток керівника є критично важливими для підвищення ефективності діяльності закладу освіти загалом.

Ключові слова: менеджер освіти, професійна компетентність, ефективне управління, взаємоінтеграція, освітній менеджмент, управлінські навички.

Становлення та розвиток України як незалежної європейської держави вимагає створення оптимальних умов для управлінської діяльності, спрямованих на подолання суперечностей, що виявляються в невідповідності знань керівників закладів освіти сучасним запитам суспільства та освітнім стандартам. Передумовою для виконання завдань сьогодення може стати аналіз прогресивних ідей та засвоєння досягнень минулого. Керувати закладом загальної освіти мають висококваліфіковані керівники – менеджери, здатні втілювати ідеї, йти на ризик, брати на себе відповідальність, забезпечувати розвиток освітньої діяльності ЗЗСО, підвищувати його ефективність та конкурентоспроможність [3]. Освіта сьогодні є основою добробуту як суспільства в цілому, так і кожної людини зокрема. Компетентність набуває останнім часом все більшої актуальності у зв'язку з постійною трансформацією соціального досвіду, модернізацією сфери професійної освіти, створенням найрізноманітніших різновидів авторських педагогічних систем, зростанням рівня вимог соціуму до фахівців [1].

Сучасна система освіти вимагає від керівників закладів освіти не лише глибоких знань у педагогіці, а й високого рівня професійної компетентності в управлінні. Позиціонування професійної компетентності менеджера освіти є ключовим фактором успішного функціонування освітнього закладу, що впливає на якість освіти, професійний розвиток вчителів та задоволення потреб учнів. Сучасне динамічне суспільство потребує фахівця, здатного швидко адаптуватися до складних умов соціальної і професійної дійсності, самостійно й відповідально приймати рішення, зорієнтованого на успіх. Мобільність є одним із невід'ємних показників соціальної та професійної зрілості

суб'єкта і тією особистісною характеристикою, що засвідчує внутрішню готовність людини до якісних змін та перетворень [2].

Поняття «управлінська компетентність керівника закладу освіти» визначається як складне індивідуально-професійне утворення, яке інтегрує в собі професійні теоретичні знання, практичні уміння, навички, професійно-особистісні цінності і якості та забезпечує кваліфіковане здійснення управлінської діяльності й свідомий вибір моделей поведінки. Велику роль в організації ефективної роботи освітньої установи відіграє її керівник. Керівник – це особистість, на яку офіційно покладено функції управління установою та організації її діяльності. Тому професійна компетентність є головною складовою компетентності керівника – менеджера освіти. В. Кремень в «Енциклопедії освіти» дав таке визначення професійної компетентності – це інтегративна характеристика ділових і особистісних якостей фахівця, що відображає рівень знань, умінь, досвіду, достатніх для досягнення мети з певного виду професійної діяльності, а також моральну позицію фахівця. Компетентність – це сукупність знань і умінь, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності: вміння аналізувати і прогнозувати результати праці, використовувати сучасну інформацію щодо певної галузі виробництва. Компетентність фахівця включає професійні знання, вміння і навички, досвід роботи у певній виробничій галузі, соціально-комунікативні й індивідуальні здібності особистості, що забезпечують самостійність у здійсненні професійної діяльності [3].

Професійну компетентність керівника освітнього закладу В. Маслов розглядає як систему теоретико-методологічних, нормативних положень, наукових знань, організаційно-методичних і технологічних умінь, необхідних особистості для виконання посадово-функціональних обов'язків, а також відповідні моральні й психологічні якості. З цих позицій дослідник кожну функцію управлінської діяльності керівника освітнього закладу визначає певним обсягом знань та класифікує таким чином: методологічні, нормативні, загальнотеоретичні (психолого-педагогічні), організаційно-методичні, конкретно-посадові [4].

Сучасний керівник освітньої установи – це стратег, що розуміє перспективу розвитку організації, зважаючи на наявні соціальні умови і ресурси. Сучасного ефективного керівника освіти мають вирізняти особливі вміння та адміністративні навички, що характеризують його як організатора.

Компетентність характеризує здатність управлінця реалізувати особистий потенціал у професійній діяльності. Управлінська ком-

петентність втілюється в практичній управлінській діяльності, адаптованій до мінливих соціокультурних умов, відповідно до нормативних вимог на основі морально-етичних норм. При цьому її рівень повинен дозволяти керівникові не лише виконувати функціональні обов'язки щодо забезпечення освітньої діяльності установи, але й втілювати освітні інновації, підвищувати якість освітніх послуг, діяти творчо і креативно.

Виходячи з того, що компетентність розвивається відповідно до наявних компетенцій, у структурі професійної компетентності можна виділити два основні блоки: 1) базові компетентності; 2) функціонально-посадові компетентності.

До базових відноситься загальнокультурна, громадянська, інформаційно-комунікативна та соціально-психологічна.

До функціонально-посадових – адміністративно-управлінська, нормативно-правова, дослідницька, підприємницька та презентаційна.

Загальнокультурна компетентність ґрунтується на знаннях особливостей національної та загальнолюдської культури, духовно-моральних основ життя людини й людства, окремих народів, культурологічних основ сімейних, соціальних, суспільних явищ і традицій, ролі науки та релігії в житті людини, їх вплив на світ, компетентності в побутовій і культурно-дозвіллевій сфері; умінь формувати організаційну культуру установи; ставлення без упередженості та національних стереотипів, але свідомої культурної спадщини на засадах демократії і суспільної згуртованості.

До громадянської компетентності відносяться сукупність знань, умінь, навичок, переживань, емоційно-ціннісних орієнтацій, переконань особистості, які допомагають людині усвідомлювати своє місце в суспільстві, обов'язок і відповідальність перед співвітчизниками, батьківщиною і державою.

В межах інформаційно-комунікативної компетентності формуються знання необхідних мов, способів взаємодії з колективом та окремими працівниками, представниками урядових структур тощо. До соціально-психологічної компетентності відносяться знання психології міжособистісних стосунків, особливостей створення сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі та основ конфліктології; умінь використовувати науково-пізнавальну мотивацію та інтереси працівників. На основі базових компетентностей, формуються функції керівника – менеджера освіти: адміністративно-управлінська, підприємницька, нормативно-правова, дослідницька, презентаційна.

Управлінська компетентність керівника закладу освіти – це складова професійної кваліфікації менеджера освітньої установи,

умова вдосконалення управління закладом і результативності його управлінських дій, це динамічне професійне явище, яке вимагає постійного розвитку й змістовного наповнення інноваційними підходами з педагогіки, психології, антропології, педагогічного менеджменту та ін. [4].

Розвиток управлінської компетентності керівника сучасного освітнього закладу – актуальна соціально-економічна проблема, оскільки, престиж, результативність роботи освітнього закладу визначаються ефективністю управління ним. Удосконалення управлінської діяльності починається з діагностики власних утруднень керівника закладу загальної середньої освіти. Проведення зовнішнього діагностування з педагогічної, методичної, психологічної підготовки управлінця та спонукання до самооцінки та самоаналізу власних можливостей, якостей, результатів професійної діяльності – основні, але далеко не всі організаційно-педагогічні умови удосконалення управлінської діяльності [2].

Ефективність управління освітнім процесом характеризують за такими загальними показниками:

- здатність управлінської команди та педагогічного колективу до розвитку;
- раціональність використання навчально-матеріальної бази;
- наявність умов для підвищення професійної майстерності педагогічних кадрів;
- наявність умов для реалізації інтересів та нахилів учнів, розвитку їх творчих здібностей;
- створення сприятливого соціального, психологічного клімату в колективі;
- раціональність використання робочого часу педагогічних працівників школи;
- запровадження цифрових технологій управління педагогічним процесом;
- здатність всіх учасників освітнього процесу до самовдосконалення професійної компетентності.

Професійна компетентність менеджера – керівника закладу освіти є комплексним поняттям, яке включає в себе педагогічні, управлінські, комунікативні, лідерські та соціально-психологічні компоненти. Ефективне позиціонування цієї компетентності сприяє підвищенню якості управління закладом освіти, професійному розвитку педагогів та задоволенню потреб здобувачів освіти щодо продукування якості освітніх послуг.

Література

1. Берека, В. Є. Формування компетентності майбутнього менеджера освіти як провідне завдання сучасної освітньої політики, Вісник післядипломної освіти, «Серія «Педагогічні науки», 6, 35.
2. Волотовська, Т. П., 2021. Розвиток управлінської компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів у системі післядипломної освіти. дис... канд. пед. наук : 13.00.06, Університет менеджменту освіти, Київ.
3. Волотовська, Т. П. 2016, Управлінські компетентності керівників загальноосвітніх навчальних закладів як проблема трансформації сучасної освіти. Збірник тез. I міжнар. наук.-практ. конф. викладачів і аспірантів «Соціально-економічні та гуманітарні аспекти світових інноваційних трансформацій», Київ.
4. Маслов, В. І., 2007, Наукові основи та функції процесу управління загальноосвітніми навчальними закладами : навч. посіб., В. І. Маслов, Тернопіль : Астон, 150.
5. Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики ХХІ століття : монографія, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України ; за наук. ред. Кириченка, М. О., редкол. : Кириченко, М. О. (голова), Алейнікова, О. В., (заст. голови), 2020; Київ.

ВИКОРИСТАННЯ КОУЧИНГУ У ФОРМУВАННІ ДОСЛІДНИЦЬКИХ НАВИЧОК МАГІСТРІВ

Райнчук В¹., Гаврик В.², Опачко М³.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

E-mail: ¹ viktoriiia.rainchuk@uzhnu.edu.ua, ² viacheslav.havryk@uzhnu.edu.ua

³magdalena.opachko@uzhnu.edu.ua

***Анотація.** У статті досліджуються можливості застосування коучингу в підготовці магістрів за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». На основі аналізу вітчизняних та закордонних джерел визначається сутність академічного коучингу як недирективного, діалогічного методу, що відрізняється від менторства. У роботі виокремлено п'ять груп умов (дидактично-комунікативні, організаційно-управлінські, соціально-психологічні, інформаційно-технологічні, рефлексивно-аналітичні), які забезпечують ефективність його використання. Особлива увага приділяється ролі коучингу у формуванні дослідницьких навичок, що є ключовим для сучасного фахівця. Висвітлено його потенціал для зниження навчального стресу та підвищення мотивації студентів, що особливо*